

NOVA APORTACIÓ AL CONEIXEMENT DE L'ESTAMENT ECLESIASTIC ALTAFULLENC (S. XIV-XVI)

INTRODUCCIÓ

L'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona serva un capbreu¹ d'Altafulla, de l'any 1609, procedent de l'Arxiu Parroquial altafullenc, del qual hem extret la informació que motiva el present article.

Els altafullencs, del segle XII fins al XIX, sens dubte degueren efectuar més d'un capbreu² a instàncies del seus senyors o rectors, però, de tots, només ens ha arribat el de l'any 1609.

El capbreu altafullenc fou elaborat per disposició de Lluís de Corbera i de Castellet³, senyor d'Altafulla i la Nou de Gaià, al castell feudal d'Altafulla, entre el dimarts 31 de març del 1609 i el 5 d'abril del mateix any. Conté un total de seixanta-cinc escriptures, en llatí, de reconeixement dels drets senyorials atorgats per un nombre igual d'emfiteutes respecte dels béns que tenien en domini útil al terme.

El fet que en les escriptures contingudes en el document es relacionin els béns afectats, tot detallant-ne la ubicació, les afrontacions, la superfície, les prestacions al senyor i al rector, més tot un llarg etcètera de notícies com poden ser, per exemple, la data d'atorgament en emfiteusi, per qui i a qui fou concedida, l'escrivà que redactà l'es-

1. Els capbreus eren documents en els quals el senyor d'un lloc feia anotar els censos, les rendes, els drets, les propietats, els privilegis, etc., que li pertanyien i, generalment, sota la forma de declaracions o confessions per part d'aquells que eren sotmesos al seu domini, territorial o jurisdiccional.

2. Sabem que establiren capbreus els rectors Coll, Figols, Ciurana i Baldrich.

3. Lluís II de Corbera-Castellet-Santcliment i Oliver, baró de Llinars i Altafulla, senyor de la Nou de Gaià, Avinyonet i el Far, fou el sisè senyor d'Altafulla de la nissaga dels Castellet, successora en la baronia altafullenca dels Requesens i predecessora dels Montserrat. Era fill de Miquel-Riambau de Corbera, òlim de Santcliment, i de Castellet, i de Marina Oliver. Lluís II morí sense fills, l'any 1637, per la qual cosa fou succeït, en els títols i possessions, pel seu germà Josep de Corbera-Castellet-Santcliment i d'Argensola.

criptura, si el domini útil de la propietat es té per herència o per compra, etc., fa que aquest capbreu sigui un element de primer ordre per a l'estudiós que vulgui conèixer la demografia, toponímia⁴, onomàstica, evolució de conreus, el repartiment de la propietat, els linatges familiars i, fins i tot, la morfologia urbana⁵.

L'ESTAMENT ECLESIASTIC

El capbreu ens facilita una sèrie de notícies sobre l'estament eclesiàstic altafullenc, les quals permeten ampliar les contingudes en el rectorologi publicat en el volum tercer dels *Estudis Altafullencs*⁶.

Pel que fa als rectors se'ns diu que l'any 1347 ocupava la rectoria Mn. Guillem de Cort. Aquesta informació és important ja que fa avançar quasi un segle el rectorologi, per tal com, fins ara, el primer rector conegut era Antoni Martí, datat l'any 1438.

Respecte del rector Llorenç Figols, documentat l'any 1577, el capbreu ens permet dir que cinc anys abans ja ocupava la rectoria; mentre que el seu successor, el rector Joan Ciurana, present a Altafulla l'any 1580, nou anys més tard encara es trobava al davant de la parròquia.

Referent als vicaris es pot dir que del 1423 al 1436 n'era Mn. Pere Roig; que l'any 1496, la vicaria estava ocupada per Mn. Antoni Peiró, i que, del 1550 al 1554, foren vicaris Mn. Jaume Reverter i Mn. Pere Magrinyà.

EL DELME⁷

Els senyors jurisdiccionals d'Altafulla cobraven el delme en tot el terme⁸, excepció feta de 57 jornals i 5 quartans de terra, els propietaris dels quals el pagaven al rector i no pas al senyor. En concret eren

4. La toponímia continguda en el capbreu ha estat estudiada per SALVADOR-J. ROVIRA i GÓMEZ a: *Els Topònims del terme d'Altafulla, l'any 1609*. «Butlletí Interior. Societat Onomàstica» (Barcelona), setembre 1984, ps. 23-26.

5. La reconstrucció de la geografia urbana altafullenca a partir de les dades del capbreu la podeu trobar a: SALVADOR-J. ROVIRA i GÓMEZ, *Aproximació a la morfologia urbana d'Altafulla (segles XVII i XVIII)*. «Tàrraco. Cuadernos de Geografía» (Tarragona), 4-5 (1983-84) [1986], 131-138.

6. SALVADOR-J. ROVIRA i GÓMEZ, *Les esglésies i els rectors d'Altafulla*. «Estudis Altafullencs» (Altafulla), 3 (1979), 107-111.

7. Exacció consistent en una desena part de fruits de la terra, destinada a assegurar el manteniment del clergat. Inicialment fou cobrat per l'Església, però, amb el temps, experimentà un procés de secularització i, en molt bona mesura, passà a mans de senyors laics.

8. Al mateix capbreu hi ha una anotació, escrita amb posterioritat a la redacció del document —molt possiblement vuitcentista—, que textualment diu: «lo terme de Altafulla, en lo últim apeo de 1777, conté 3.920 jornals».

7 jornals de terra campa i vinya; 7 jornals i mig de vinya; 3 jornals d'oliveres; 12 jornals de terra campa i erma; 11 jornals de terra campa, erma i oliveres; 4 jornals de terra campa i oliveres; 5 jornals de terra campa, erma, oliveres i vinya; 1 jornal de terra erma i vinya, i 6 jornals i mig més 5 quartans de terra campa.

SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ